

ACHARIUS, ERIK

**Vid förste landtmätaren i Östergöthland
herr Mathias Wallbergs jordfästning i
Wadstena stads-kyrka den 27 mars 1808. Af
Erik Acharius ... Linköping Groth och Petre
1808.**

Linköping
1808 :

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

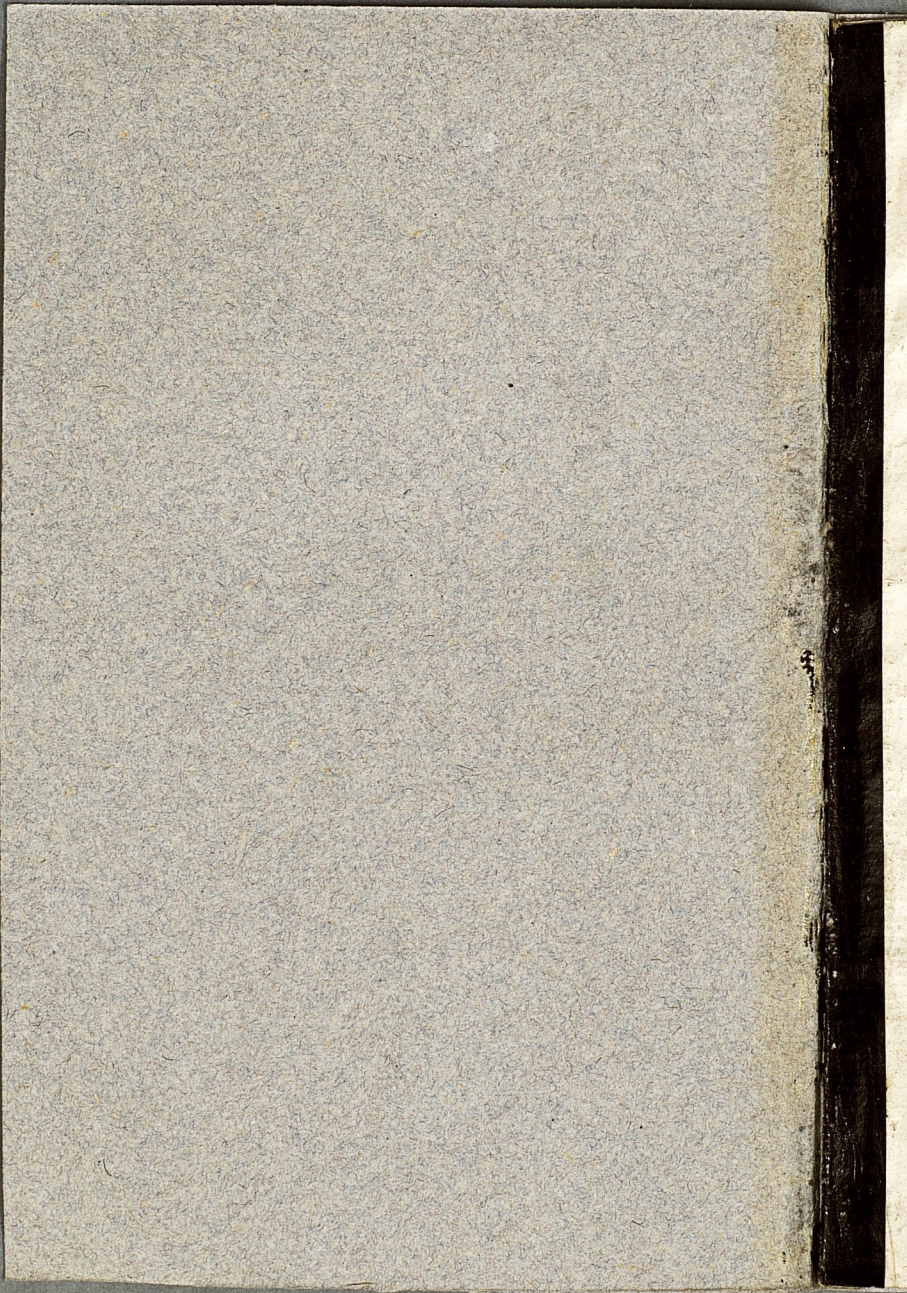
Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

WALLBERG, M.

—
Ex. A

Ex. A.

VID

Biogr.

Sw.

FÖRSTE LANDTMÅTAREN (Pr)

I

1700-1829

ÖSTERGÖTHLAND

HERR *MATHIAS*

W *A L L B E R G S*

JORDFÅSTNING

I WADSTENA STADS-KYRKA

Den 27 Mars 1808.

AF

ERIK ACHARIUS

PROFESSOR M. M.

LINKÖPING

GROTH och PETRE 1808

17

LEHRBÜCHER DER MATHEMATIK

VON DR. JOHANNES KEPLER

IN SECHS THEILEN

1. THEIL

ALGEBRA

VON DR. JOHANNES KEPLER

IN SECHS THEILEN

1. THEIL

ALGEBRA

LEHRBÜCHER

VON DR. JOHANNES KEPLER

Hvarje nyttigt verkfam, redelig och dygdig Embetsman har en rättmätig fordran på samtida Medborgares utmärktaste agtning. Det är en skyldighet för efterlevande att hedra och bevara hans minne då han aflidit. Det är en angenäm ehuru smärtaende förrättning för en vän, att inför det allmänna tolka den agtningsvärda mannens förtjenster, sin och samhällets saknad och förlust vid hans bortgång.

Griften, vid hvilken vi i dag äro förfam-
lade gifver oss ämnen till dessa betraktelser.
Det är en lycka för mig, som förtroendet kallat att frö några blomster på denna grift, att värdet af den man, hvars lemningar den hyser, förut är så allmänt, som ypperligt känt; ty då jag måste våga framställa hans teckning finner jag alltför väl huru svag och ofullkomlig den genom mig kan blifva. Den hade fordrat en skickligare hand än min; och dessa rader utan anspråk måtte de blott anses, som det sista farväl åt en Vän, den jag i lifvet älskat, och åt hvars minne jag ansett mig skyldig att göra rättvisa. Likväl önskade jag att nu kunna fästa den väl förtjenta medborgerliga kronan på hans

kifta. Der är icke allenast en skulld vi i dag betala åt högagningen och vänskapen, åt ärkänslan och beundran; det är en gjärd åt den fanna medborgerliga förtjensten, som tillika måste afbördas.

Den hvars öfverlevvor vi i dag lemne åt jordens moderliga sköte, var i lifstiden Herr MATHIAS WALLBERG, *Kongl. Maj:ts Trotjenare och Förste Landtmätare i Östergöthland samt Ledamot af Kongl. Patriotiska Sällskapes i Stockholm*. Jag är förbunden dem, som med blodsbandet äro med honom närmare förenade; jag är skyldig det Fädernesland, som han gagnat; jag är skyldig vetenskaperne, som han upplyst, att nämna det ställe, som sett honom födas och dess föräldrar, ty han har hedrat dem alla.

Han föddes i Vadstena den 11 Januarii 1737. Det är i denna Stad, namnkunnig äfven af flere ypperlige män, som der börjat sin bana, hvarest han fattade barndomens första lexor. Fadren förste Landtmätaren CARL JACOB WALLBERG och Modren MARIA GÖTHE skyndade, vid tilltagande år och ynglingens visade goda snilles utveckling, att sända honom först till Linkö-

pings Gymnasium och sedan till Upsala Akademi för att idka sina studier, skärpa sitt förstånd, upplysa det med vetenskapernas ljus och danas till en väldig Embetsman och medlem i samhället. En telning af få ädel art, som denne vår yngling, skulle genom en sådan vård blifva ett skönt och frugtbarande träd.

Hos hvarje ålder likfom hos hvarje yngling märkes snart en egen och större fallenhet för vissa slags yrken och studier framför andra, och åt hvilka han lemnade sig med mera behag. Vår odödlige v. LINNÉ, som vid den tiden i Upsala lärde hela världen känna Guds under i Naturen, som på ett lika grundligt som intagande sätt förstod att bibringa sine åhörare djurens, växternas ja sjelfva stenarnes förundringsvädda byggnad, hushållning och egenskaper, omfattade snart vår unge WALLBERG med den ynnest, som en yngling, lifvad af kärlek för blomstren, alltid kunde göra sig säker att hos honom vinna, och han blef denne Store Lärares slitige och uppmärksamme Lärjunge.

Likväl medgifvo icke omsändigheterna vår WALLBERG att endast i denna nöjsamma Skola

föka föremålen för sin framtida Befordran och lycka. Af förfynen lyckligt fatt utom kretsen af de tryckande och bekymrande behoven ville han, lydig en Faders vilja eller önskan, icke eller åsidosätta andra medel till vinnande af skicklighet uti Embetsmannas vägen, för att en gång blifva på flere sätt nyttig, så väl för sig sjelf som Staten. Natural-Historien, hvaraf han i synnerhet lifvades för Botaniken, blef således ansedd som en bivetenskap och han fortfor att jämte den förkofra sig i andra, synnerligen dem, som tillhörde hans tillkommande egentliga yrke Landtmäteriet och Topographien. Han utmärkte sig deruti med sådana framsteg, att han snart ansees skicklig utnämns till Commissions-Landtmätare och benådades sedan med Fullmagt att tillträda sin Faders Sysla såsom Förste Landtmätare, år 1761. Året derpå ingick han ägta förening med sin nu i sorgen efterlemnade Enke-Fru INGA MARGARETHA LJUNGGRÉN, och välsignades detta ägteskap med enda ännu levande Sonen, andre Landtmätaren i Östergöthland Herr JON JACOB WALLBERG.

Wår afidnes förtjenster i Syslan utgjöra ett så allmänt känt, som sannt och varagtigt lof-

ord på des Stoft. I Geometrien utrustad med
 fällsyna kunskaper, och med välbekant nit
 för denna sin vetenskaps befrämjande, huru kun-
 de man väl annat än vänta de yppersta frugter
 af hans nära 50 åriga och med ihärdig flit fort-
 fatte arbeten? Hans osparde möda att sjelf un-
 derföka och affatta de minst kända ställen i Ö-
 ftergöthland bevisar hans Embetsmannas drift och
 hans åhåga att blifva sitt Fädernesland nyttig.
 Det första af hans allmänna fullbordade Geo-
 grafiska arbeten trädde ej långt för dess död i
 dagsljuset genom kopparpressen och innefattar
 kartan öfver Nordvestra delen af Östergöthland.
 (Denna karta föreställande endast en del af sam-
 ma Provins har fått det samma värdets och för-
 tjenstens stempel vid hans Geographiska talan-
 ger.) Intet Landskap i Riket äger en karta ut-
 märkt af den nytta, omständighet och noggran-
 het som denna. Hvem önskar icke att framde-
 les genom des Sons skicklighet och bemödande
 äfven få se de öfriga delar af detta verk all-
 mänheten skänkte, till det måsta äfven få bered-
 de, att de blott fordra sista handen för att kun-
 na utgifvas. Detta arbete ensamt förer vår
 WALLBERGS minne med osfridig rätt till en sen

efterverld, vore ofs icke tillika bekanta hans skicklighet och rättskaffenhet som Embetsman. Outtröttelig i sina förrättningar, skydde han i yngre dagar hvarken årstid, väderlek, kostnad eller möda för att fullkomna sin kännedom af de ställen, som voro föremål för hans underföknings både som Topographi och Botanist. Noggran i ägornas affattning på den Geographiska Tafeln, var han det äfven då, när på hans mätningar, parter imellan, berodde en rättvis skiftning. Oryggelig i sin en gång fattade mening om det rätta, stod han, oböjelig som klippan, aldrig fal för någon slags inflytelse, och frimodigt, utan affeende till personen, yttrade han sina tankar. I ämnen som rörde tjensten kunde han som ett orakel rådfrågas; ty ingen, kan hända, kände, få väl som han, landets Geografiska skick, och hvarje fläck i Provincen var honom bekant till läge och namn. I samband med hant yrke stod hela Geographien och af märkbarare vatten och land i hela verlden undföll hans förträffliga minne icke kunskapen om något.

Som privat man, hvem ärkände icke i honom en ömtänksam och mångkunnig Jordbrukare,

huru han helt och hållit omskapat och förskönat sin landegendom det täcka Kloster Orlunda, hvilket han förvandlat till ett af de behagligaste och bäst odlade ställen? Hvem känner icke, som med honom plägat fällskap och förtroende, hans fria och muntra umgängsätt, hans glada och vänliga bemötande, hans redliga och vänskapsfulla uppförande? Om han vid sin lefnads afton saknade några af dessa egenskaper, jag må nämna: detta förekommande och intagande väfende, som alltid gjorde honom så älskvärd och afhållen denna förmågan att anse saker under en färkrare synpunkt, detta vägledande och pålitliga minnet, så frågar jag: hvem kan undgå åldrens och sjukdomarnes mäktiga inflytelser och deraf beroende förändringar?

Alfvarfamma och trägna gjöromål fordra ett mellanrum af tid till sinnets lättnad och arbetsförmågans stärkande. Själens fördjupad i föremål af denna beskaffenhet och fästad vid dem i oafbrutne Embetsmannas förrättningar har visserligen, både för hellsans bestånd och för att ej förlora sin jemngoda verksamhet, af nöden en slags hvila; stunder på hvilka han får njuta om bytets växlande nöjen. För den odlade menni-

skan hvilken vetenskap är väl den, som kan
 skänka henne mer förnöjelse än Natur-kännedo-
 men? Hvilken är således mera lämpad till ve-
 derqwickelse för sinnet, då det kräfver ledighet
 från andra arbeten? Människan själf en länk i
 Naturens kedja, eller rättare, en malka i det nät
 som sammanbinder hela naturen, är af allmag-
 ten-fatt i det förhållande till den, att hon må-
 ste erfara des påkallande kraf till des betragtan-
 de till des användande. Alla fysiska behof
 måste hon hämta ur detta rika förrådshus, sin
 fanna vederqwickelse till Själén måste kan föka
 i des sköte. Ofäll är den, som endast i flygti-
 ga och tillgjorda förströelser söker vinna den
 uppmuntran och recreation som förlufvar stegen
 på lifvets svåra bana. Säll deremot och lycklig
 den, som förstår att njuta Naturens ofkylltiga
 och oupphörligt tillfredsställande nöjen, med
 hvar dag likom förnyade. Fåfången, det fal-
 ska nöjet, fördomarne, som bedraga och pläga
 menniskan, skulle då icke förstöra friden och o-
 skullden i des hjerta.

Vår WALLBERG sökte och fann, bland blom-
 morna i sin luftgård, dessa ljufliga och uppmun-
 trande tidsfördrif, som förmonliga omständighe-

ter (till en betydlig del beredde af en omtänksam husbållning) gjorde ännu lättare för honom att begagna och njuta. Hans kärlek och fallenhet för trädgårdsskötseln och botaniken ledde honom från sin ungdom med en dragande oemotståndlig kraft till nöjsamma och nyttiga företag i affigt att bereda sig i denna väg flerfaldiga förnöjelser. Hans plantager, hans trädgård hafva visat, hvad en älskare af naturen, med förmåga att fullfölja sina böjelser, kan åstadkomma till förhärligande af ett vanvårdat och så godt som ödsligt ställe. Han samlade tid efter annan till denna lilla omkrets, som han till en verklig lustgård förvandlade, växter af flere slag och nästan från alla verdens delar; men han förstod ock, att med mästerlig hand få sköta och naturalisera dem för klimatet i denna sin blomsterpark, att, utan Orangeri, de heta Indiernas produkter, der stundom trifes på öppen jord lika få väl, som det kalla Sveriges egne infödingar. Också var alltid hans trädgård den rikaste på utländska växter, träd och blommor af alla privata personers i Riket.

Denna anläggning, så fällfynt som vacker, gaf stället namnkunnighet och lockade dit alla

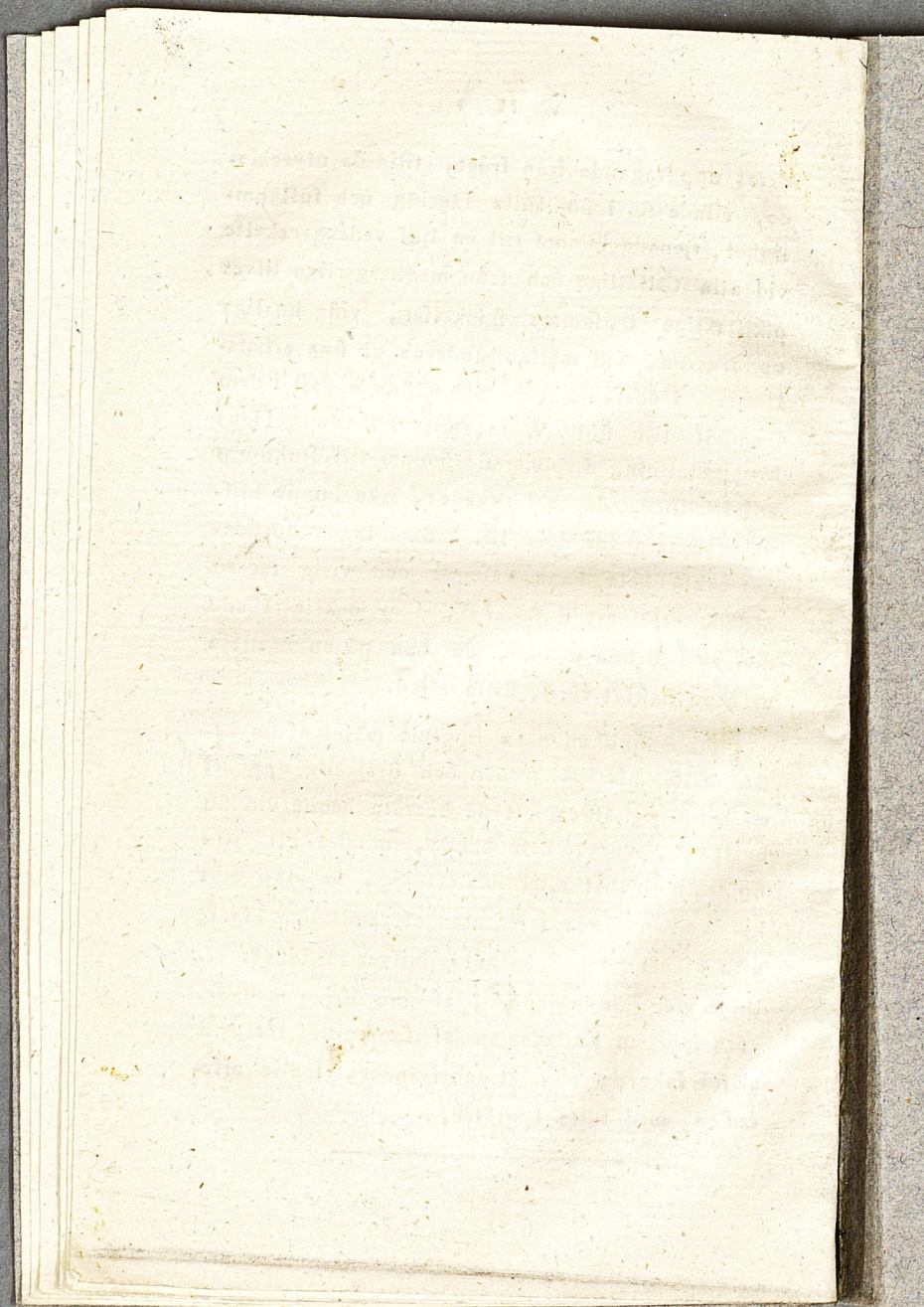
vettgirige resande för att bese och förlusfa sig. Matte en skyddande Sonlig hand från förgängelsen fria hvad den faderliga i detta sköna arf lemnat honom! Vi hafva allt hopp, att se denna önskan med omförg uppfylld.

Hur skulle också jag, utan ledsnad och käbaraste saknad, kunna påminna mig de många glada stunder, då jag fordom, ledd hand i hand af denne nu försvundne Vänner, gick och betraktade; vettenskapligt underfökte dessa många blommor, dessa rara och till en stor del nyttige växter, som ej fallan genom vår gemensamma åtgjård första gången sedan skapelsen uppköto och frodade sig under Svensk himmel och på Svensk jord — huru våra känslor då lifvades af förnjöjelsen och huru de förtjufade ofs med ny hetens och ofta sägringens behag då det lyckats att bringa dem till blomma och frugt. Knapast är det också någon af närvarande Samling, som omgifver denna Mannens grift, hvilken han ej tillkyndat något sannskyldigt nöje, hvarje sommar förnyat, uti sina blomsterprydda, pragtfulla, valluktande rosenqvarter.

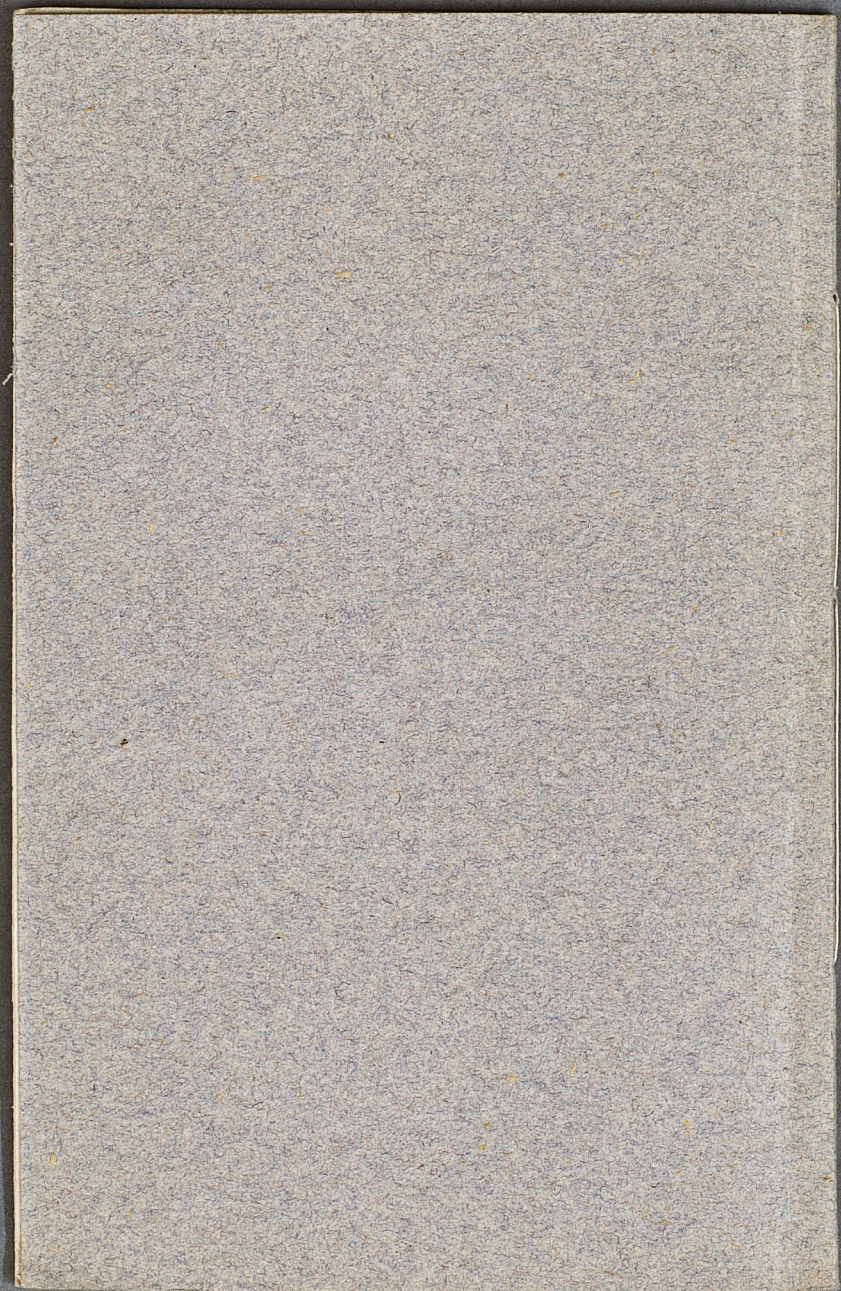
Den omvårdnad han sjelf vilade sina blommor, den tillfredsställelse han måtte känna vid

deras uppdragande från fröet, tills de utvecklade, visade sig i sin fulla fägring och fullkomlighet, tjenade honom till en ljuf vederveckelse vid alla tillfällige och från medborgerliga lifvet oskiljaktige ledsamma skickelser, vid husliga omförgerna, vid mellanstunderna af sina arbetstimar. I desfa ombyten och nästan endast i dem framflöt till slut WALLBERGS lefnad. Hans kroppsfällning disponerade honom till sjukdoms anfall, som, då de förnyades, icke kunde blifva utan fara för desfs lif. Småningom förslöades ockfå hela hans väfende och visfa tecken bådade ett snart slut derpå, som ock inträffade den 15 i denna månad, då han på en hemresa af Slag hafligt rörd, stilla afled.

Då människan nära uppfyllt målet af sin bestämmelse här på jorden och derjämte uppnått en betydelig ålder, att då begråta henne vid sin bortgång, vore, kan hända, mindre att yttra sin känslfullhet eller bestörtning, än att i otid klaga öfver Guds i Naturen oföränderliga lagar; men af vänner och bekanta blifver alltid vår af lidne i en kär hugkomst, af sine öfrige medborgare som en Embetsman af sanktyldig förtjenst alltid saknad; af slägt och fränder, i alla affeenden, med rätta begråten,

www.books2ebooks.eu